

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 19 marca 2016 r.

Adam Bodnar

XI.816.9.2016.KWŻ

Pani Elżbieta RAFALSKA
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Rzecznik Praw Obywatelskich, zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2010 r. Nr 254, poz. 1700, z późn. zm.), wykonuje zadania dotyczące realizacji zasady równego traktowania, w tym związane z równym statusem kobiet i mężczyzn. Obszarem mojego szczególnego zainteresowania pozostaje zjawisko tzw. luki płacowej (*gender pay gap*), będącej przejawem dyskryminacji kobiet na rynku pracy. **W marcu przypada w Polsce dzień równej płacy** - symboliczna data wyznaczająca okres, który kobiety musiałyby dodatkowo przepracować, żeby ich roczne wynagrodzenie zrównało się z wynagrodzeniem mężczyzn.

Różnica w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn jest konsekwencją istniejących nierówności, z którymi kobiety spotykają się w trakcie całego swojego życia zawodowego. Zjawisko to potwierdzają liczne krajowe i międzynarodowe statystyki – według Głównego Urzędu Statystycznego aktualnie przeciętne wynagrodzenie mężczyzn jest o 20,6% wyższe aniżeli przeciętne wynagrodzenie kobiet. Inne krajowe badania płacy wskazują na podobne dysproporcje¹. Co więcej, w poszczególnych branżach różnice w wynagrodzeniach bywają znacznie wyższe. W finansach i ubezpieczeniach mężczyźni zarabiają nawet o 36,7% więcej niż kobiety, w handlu i sektorze napraw aut i pojazdów ponad 28%, a w sektorze informacji i komunikacji 25%². Wpływy na te dysproporcje mają przede wszystkim niższe wynagrodzenie za godzinę, mniejsza liczba godzin przepracowanych na płatnych stanowiskach oraz niższa stopa zatrudnienia. Luka płacowa związana jest także ze stereotypowymi opiniami o predyspozycjach kobiet do wykonywania

---

¹ Wg Ogólnopolskiego Badania Wynagrodzeń (OBW) firmy Sedlak & Sedlak w 2014 r., w którym uczestniczyło 125 624 osób, różnica wynosi 21 %.

² Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 11 grudnia 2015 r.

gorzej płatnych zawodów w sektorze usług opiekuńczych i braku predyspozycji do zawodów technicznych lub sprawowania funkcji kierowniczych³.

Problem luki płacowej jest szczególnie istotny także z uwagi na późniejsze konsekwencje, w postaci różnicy w wysokości emerytur kobiet i mężczyzn. Kobiety w starszym wieku mają trudności w utrzymaniu niezależności ekonomicznej i są bardziej niż mężczyźni narażone na ubóstwo. Według danych Komisji Europejskiej przedstawionych w raporcie z 2015 r. pt. *Kobiety, Mężczyźni i Emerytury (Men, Women and Pensions)*⁴ różnica w wysokości emerytur kobiet i mężczyzn w Polsce jest tym wyższa im krótszy jest staż pracy kobiety i waha się od 18 - aż do 33 % na niekorzyść kobiet. Powyższe dane potwierdzają dysproporcję w wynagrodzeniu kobiet i mężczyzn w szczególności na początku ich kariery zawodowej. Nie ulega wątpliwości, że w pierwszym okresie swojej ścieżki zawodowej kobiety dłużej przebywają poza rynkiem pracy z uwagi na obowiązki opiekuńcze, co może skutkować przerwą w opłacaniu składek emerytalnych. To kobieta przeważnie podejmuje się opieki nad małym dzieckiem, również ze względu na to, że dla domowego budżetu mniej korzystna jest rezygnacja z wyższego wynagrodzenia partnera i przejęcie przez niego obowiązków opiekuńczych.

Na problem poziomej i pionowej segregacji kobiet i mężczyzn na rynku pracy zwrócił uwagę także Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet, który w swoich zaleceniach pod adresem Polski wskazał na konieczność urzeczywistnienia zasady równego wynagradzania za taką samą pracę lub pracę tej samej wartości. Komitet rekomendował m.in. wprowadzenie obowiązku sporządzania planów równościowych przez publicznych i prywatnych pracodawców, opracowanie metodologii oceny dysproporcji w zarobkach w przedsiębiorstwach, jak również podniesienie świadomości w tym zakresie wśród stowarzyszeń pracodawców i związków zawodowych działających w Polsce⁵.

Efektywne zwalczanie luki płacowej ma istotne znaczenie także z punktu widzenia prorodzinnej polityki państwa. Potwierdzają to wnioski z przeprowadzonych przeze mnie badań społecznych na temat godzenia ról rodzinnych i zawodowych oraz równego traktowania rodziców na rynku pracy⁶. Zwiększenie wysiłku w celu efektywnego wdrożenia zasady równej płacy za tę samą pracę lub pracę tej samej wartości jest niezbędne,

---

³ Por. Stowarzyszenie Koalicja Karat, *Dysproporcja między zarobkami kobiet i mężczyzn z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Analiza danych statystycznych dotyczących rynku pracy, różnicy płacowej oraz opinii kobiet badanych w 2015 r.*, Warszawa 2015.

⁴ Raport przygotowany na zlecenie Dyrekcji Generalnej Komisji Europejskiej ds. Sprawiedliwości i Konsumentów, 2015, http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/150618_men_women_pensions_en.pdf.

⁵ Uwagi końcowe Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet dotyczące połączonego siódmego i ósmego sprawozdania okresowego Polski przyjęte podczas pięćdziesiątej dziewiątej sesji w dniach 20 października - 7 listopada 2014 r. (CEDAW/C/POL/CO/7-8), pkt 33 lit. c.

⁶ *Zasada równego traktowania – prawo i praktyka, nr 18. Godzenie ról rodzinnych i zawodowych. Równe traktowanie rodziców na rynku pracy* (Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2015, nr 7).

by rodzice mogli podejmować świadome decyzje dotyczące opieki nad dziećmi, niepoddyktowane wyłącznie ich sytuacją finansową.

Środkiem do realizacji tak postawionych celów może być **wprowadzenie do prawa pracy obowiązku transparentności wynagrodzeń**, o którym mowa w zaleceniach Komisji Europejskiej (IP/14/222) z dnia 7 marca 2014 r. Komisja rekomenduje m.in. udostępnianie pracownikom informacji o zarobkach, składanie przez firmy odpowiednich sprawozdań, audyty wynagrodzeń w dużych przedsiębiorstwach oraz włączenie kwestii równości wynagrodzeń do układów zbiorowych. Zalecenia te znalazły się również w dokumencie Komisji Europejskiej z dnia 3 grudnia 2015 r. pt. *Zaangażowanie strategiczne na rzecz równości płci 2016-2019 (Strategic engagement for gender equality 2016-2019, SWD(2015) 278 final)*. Komisja Europejska podkreśliła, że większa przejrzystość płac jest ważnym elementem zaradzenia problemowi zróżnicowania wynagrodzeń, gdyż może ujawnić uprzedzenia związane z płcią oraz dyskryminację w strukturze płac danej organizacji. Umożliwia ona pracownikom, pracodawcom i partnerom społecznym podjęcie odpowiednich działań w celu zapewnienia skutecznego wdrażania zasady równości wynagrodzeń. Państwa członkowskie do końca 2015 roku powinny były zawiadomić Komisję o działaniach podjętych w celu wdrożenia powyższych zaleceń.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 oraz art. 17b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648, z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji na temat działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania zjawiska luki płacowej. Mając na uwadze rekomendacje przedstawione w tym obszarze przez moją poprzedniczkę - prof. Irenę Lipowicz (wystąpienie do Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 sierpnia 2014 r.) oraz informację udzieloną przez resort pracy (pismo z dnia 2 grudnia 2014 r., znak: DAE-III-073-22(1)-JK/14) będę także zobowiązany za przedstawienie efektów prac nad metodologią oceny luki płacowej w przedsiębiorstwach oraz wyników analizy międzynarodowego prawa i dobrych praktyk w zakresie monitorowania oraz przeciwdziałania zjawisku luki płacowej. Proszę także o przesłanie kopii odpowiedzi rządu w sprawie działań podjętych w celu wdrożenia zaleceń Komisji Europejskiej z dnia 7 marca 2014 r.

Podpis na oryginale